

Sivil Toplum Kavram Rehberi
Cemal AKKUŞ
Sivil Toplum ve Yönetişim Uzmanı

Giriş: Sivil Toplum ve STK Nedir?

Sivil toplum, devlet ve piyasa (özel sektör) dışında kalan, vatandaşların ortak iyilik için gönüllü olarak bir araya geldiği alandır. Bu alanda faaliyet gösteren yapılara **Sivil Toplum Kuruluşu (STK)** denir. STK'lar genellikle **kar amacı gütmeyen, gönüllülük esasına göre örgütlenen, toplum yararına faaliyet gösteren ve devletten bağımsız** kuruluşlardır. Yönetimleri de üyelerinin veya destekçilerinin **demokratik katılımına** dayanır. Sivil toplum kavramı küresel olarak da benzer şekilde kullanılır; İngilizcede **“Non-Governmental Organization (NGO)”** veya **“Non-Profit Organization (NPO)”** terimleri ile ifade edilir. Türkiye’de dernek ve vakıf gibi yapılar STK olarak kabul edilirken, başka ülkelerde de bunlara karşılık gelen **dernek (association)** ve **vakıf (foundation)** benzeri yapılar bulunmaktadır.

Sivil toplum alanında dernekler, vakıflar, platformlar gibi örgütlenmeler yer alır. Genel kabul gören yaklaşıma göre STK sayılabilecek örgütlenmeler şunlardır: **Dernekler, vakıflar, kulüpler, tüzel kişiliği olmayan inisiyatifler veya platformlar** gibi gönüllü yapılar. Öte yandan, bazı yapılar yasal olarak sivil toplum alanında olsa bile klasik anlamda STK sayılmayabilir. **Yasa ile kurulmuş meslek odaları** (örneğin barolar, tabip odaları gibi meslek kuruluşları) her ne kadar seçimle yönetimlerini belirleseler ve bazı toplumsal faaliyetler yürütseler de **devletin bir uzantısı** niteliğinde oldukları için STK kapsamında değerlendirilmezler. Benzer şekilde, işçi ve işveren **sendikaları** da günümüz yaklaşımlarında sivil toplum tanımı dışında tutulabilmektedir. Bu rehberde, Türkiye’de en yaygın STK türleri ve kavramları ile bunların dünyadaki benzerleri karşılaştırmalı olarak ele alınmaktadır.

STK Türleri ve Yasal Statülerine Göre Örgütlenmeler

Türkiye’de sivil toplum kuruluşları farklı yasal statülere ve örgütlenme biçimlerine sahip olabilir. En yaygın STK türleri **dernekler** ve **vakıflardır**. Bunların yanı sıra, birden fazla STK’nın bir araya gelmesiyle oluşan **federasyon, konfederasyonlar, birlikler**, daha esnek bir ortaklık modeli olan **platformlar**, belirli meslek gruplarını temsil eden **birlikler** ve **meslek kuruluşları** da STK ekosisteminin parçasıdır. Aşağıda bu kavramlar, aralarındaki farklar ve yanlış kullanımlarıyla birlikte açıklanmaktadır.

Dernek (Association)

Dernek, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin ‘ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere bir araya gelerek oluşturduğu, üyelik yapısına sahip’ sivil toplum örgütüdür. Dernekler 5253 sayılı Dernekler Kanunu ve Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre kurulurlar. **Kuruluş** için en az yedi kurucu üyenin bir araya gelerek dernek tüzüğünü hazırlaması ve mülki idareye (valilik/kaymakamlık) kuruluş bildirimini vermesi yeterlidir. Böylece dernek tüzel kişilik kazanır. Derneklerin karar organı üyelerin oluşturduğu **Genel Kuruldur**; üyeler belli periyotlarla toplanarak derneğin yönetim kurulunu seçer ve önemli kararları oylayarak alır. Yönetim Kurulu ise genel kuruldan aldığı yetkiyle derneği yürütür.

Dernekler **üyelik aidatları, bağışlar ve projelerden elde edilen gelirlerle** faaliyet gösterirler. Gelirlerini üyeleri ve bağışçıları sağlar; elde edilen gelirler dernek amaçları doğrultusunda harcanır. Derneklerin genel amacı, **üyelerinin ortak ilgi alanına giren bir konuda birlikte çalışmak veya toplumsal bir faydaya hizmet etmektir**. Örneğin bir çevre derneği, üyelerinin doğa sevgisi ortak paydasında çevre koruma faaliyetleri yürütürken; bir hemşeri derneği belli bir yöre insanını bir araya getirerek dayanışma sağlayabilir. Dernekler herhangi bir kâr payı dağıtmadıkları ve kazanç amacı gütmedikleri için, tüm gelirlerini tüzüklerinde belirtilen amaçlarına harcamak zorundadır.

Türkiye’de dernekler, amaçlarına göre spor, eğitim, kültür, yardımlaşma, hak savunuculuğu gibi çok çeşitli alanlarda kurulabilmektedir. Yaklaşık 120 bini aşkın faal dernek bulunmaktadır ve sivil toplumun önemli bir kısmını dernekler oluşturur. Derneklerin bazıları, gerekli şartları sağladığında **kamu yararına dernek** statüsü alarak vergi muafiyeti gibi ek avantajlardan faydalanabilir. Bu statü, derneğin en az bir yıldır faaliyette olması, ülke çapında yarar sağlayacak düzeyde çalışma kapasitesine sahip olması gibi koşullara bağlıdır ve Cumhurbaşkanı kararıyla verilir.

Vakıf (Foundation)

Vakıf, bir veya birden fazla kurucunun **belirli bir amacı gerçekleştirmek üzere kalıcı bir mal varlığını tahsis etmesiyle** kurulan, üyelik sistemi olmayan sivil toplum kuruluşudur. Vakıflar Türk Medeni Kanunu’na tabidir ve kuruluş işlemleri Vakıflar Genel Müdürlüğü (VGM) denetiminde yürütülür. Bir vakfın kurulabilmesi için öncelikle vakfedecek bir **mal varlığı** olması gerekir. Kurucular, nakit para, taşınmaz mülk veya başka değerlere sahip bir mal varlığını vakfın amacına tahsis eder. Bu tahsis edilen mal, vakfın kuruluş sermayesini oluşturur ve vakıf bu sermayenin gelirleriyle faaliyetlerini sürdürür. Vakıflarda derneklerden farklı olarak **üyelik yapısı bulunmaz**; dolayısıyla genel kurul gibi üye bazlı karar organları yoktur. Vakfın yönetimi, kurucular tarafından atanan veya vakıf senediyle belirlenen **Yönetim Kurulu** (mütevelli heyet) tarafından yürütülür. Yönetim kurulu üyeleri, vakfın tüzüğü niteliğindeki **vakıf senedinde** belirtilen usule göre görev alır ve vakıf amaçlarının gerçekleştirilmesinden sorumludur.

Vakıfların amacı genellikle **toplumsal yarar sağlamak** ve bir alanda kalıcı fayda oluşturmaktır. Eğitim, sağlık, kültür, sosyal hizmetler gibi pek çok alanda vakıflar bulunmaktadır. Örneğin bir eğitim vakfı, sağlayacağı burslar ve okullar yoluyla topluma hizmet eder; bir çevre vakfı, doğa koruma projelerini finanse edebilir. Vakıflar, kuruluşunda belirtilen misyon doğrultusunda *toplumun geneline yönelik* faaliyet gösterirler ve bu yönüyle bazen derneklere kıyasla daha kurumsal veya profesyonel yapıda olabilirler. Vakıf gelirleri, vakfın başlangıçta tahsis edilen mal varlığının getirilerinden ve bağışlardan oluşur. Bu gelirler yine vakıf amaçları doğrultusunda harcanır.

Vakıf kurmak, dernek kurmaya kıyasla **daha yüksek bir başlangıç sermayesi** gerektirir. Her yıl Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yeni vakıfların kuruluşu için asgari bir mal varlığı tutarı belirlenir. Örneğin **2025 yılı için yeni vakıf kuruluşlarında asgari mal varlığı tutarı 2.000.000 TL** olarak tespit edilmiştir. Belirlenen bu asgari tutarın altında sermayesi olmayan bir vakfın kurulmasına izin verilmez. (2024 yılında bu tutar 500.000 TL idi; ekonomik koşullara göre

güncellenmektedir.) Dolayısıyla vakıf kurmak isteyenlerin maddi olarak güçlü bir kaynak ayırmaları şarttır.

Dernek – Vakıf farkları: Özetle, **dernekler insanlar tarafından, vakıflar ise mal varlığı tarafından kurulur** denilebilir. Bir dernekte en az yedi kişi üyelik yapısını oluşturur ve demokratik bir şekilde yönetimi belirler; vakıfta ise kurucu veya kurucuların iradesiyle oluşturulmuş bir sermaye bulunur ve yönetim kurulu bu sermayeyi amaca uygun kullanır. Dernek üyeleri aidat öder ve dernek faaliyetlerine katılır; vakıf bağışçılarının doğrudan yönetime katılım hakkı yoktur (vakıfta “üye” kavramı olmadığı için) ancak bağış yaparak veya gönüllü olarak destek olurlar. Hukuki olarak dernekler Dernekler Kanunu’na, vakıflar ise Vakıflar Kanunu ve Medeni Kanun hükümlerine tabidir. Her iki tür de kar amacı gütmeyen ve toplumsal faydaya hizmet eder, sadece organizasyon yapıları farklıdır. Her iki tür de doğru kullanıldığında toplumsal gelişmeye önemli katkılar sağlayan STK türleridir.

Federasyon ve Konfederasyon

Federasyon, ortak amacı paylaşan birden çok derneğin bir araya gelerek oluşturduğu **üst örgütlenme** biçimidir. Türk Medeni Kanunu’nun 96. maddesine göre **en az beş dernek**, amaçlarını gerçekleştirmek üzere bir federasyon çatısı altında birleşebilir. Federasyonlar da tıpkı dernekler gibi tüzük hazırlayıp mülki idareye başvurarak kurulurlar ve tüzel kişilik kazanırlar. Yani bir federasyon, üye derneklerden ayrı, yeni bir tüzel kişiliktir. Üye dernekler, federasyonun genel kurulunda temsilcileri aracılığıyla oy hakkına sahiptir; böylece federasyonun yönetim kurulu ve kararları, üye derneklerin iradesiyle şekillenir.

Konfederasyon ise federasyonların daha da üst ölçekte birleşmesidir. Kanuna göre **en az üç federasyon**, ortak amaçlarla bir araya gelerek bir konfederasyon kurabilir. Konfederasyonlar, federasyonlar gibi kuruluş bildirimi ve tüzükle İçişleri Bakanlığı’na (dernekler birimine) başvurarak kurulur ve tüzel kişilik kazanır. Konfederasyon yapısında, üye olarak federasyonlar bulunur; her üye federasyon, konfederasyon genel kuruluna delege göndererek temsil edilir.

Federasyon ve konfederasyonlar, özellikle **yaygın ve örgütlü sivil toplum ağlarının** gerektiği alanlarda fayda sağlar. Daha küçük derneklerin tek başlarına başaramayacağı ölçekte etkiyi, federasyon çatısı altında birlikte hareket ederek elde etmeleri mümkün olur. Bu üst kuruluşlar, üyelerinin hak ve çıkarlarını daha geniş platformlarda temsil eder, ortak projeler geliştirir ve standartlar oluşturur. Örneğin, bir federasyon üyesi dernek, kendi bölgesindeki bir sorunu ulusal düzeyde konfederasyon aracılığıyla duyurarak çözüm arayabilir.

Platformlar

Platform, birden fazla STK’nın **ortak bir amacı gerçekleştirmek için oluşturduğu, tüzel kişiliği olmayan geçici birliktelik** yapısıdır. 5253 sayılı Dernekler Kanunu’nun 2. maddesinin (f) bendine göre: *“Derneklerin kendi aralarında veya vakıf, sendika ve benzeri sivil toplum kuruluşlarıyla ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere girişim, hareket ve benzeri adlarla oluşturdukları, tüzel kişiliği bulunmayan ve geçici nitelikteki birlikteliklere ‘platform’ adı verilir.”*. Yani platformlar, belirli bir konuda

birlikte hareket etmek isteyen STK'ların **esnek bir iş birliği modelidir**; resmi bir dernek/vakıf kurulumu yapmadan güç birliği yapmalarına imkan tanır.

Platformların **hiçbir hukuki tüzel kişiliği yoktur**. Bir platform oluşturmak için ilgili STK'ların yetkili organlarının (örneğin derneklerde yönetim kurulu veya genel kurulun) karar alması ve platformu kuracak temsilcilerini belirlemesi yeterlidir. Platformun bir dernek gibi resmi tüzüğü veya üyelik sistemi bulunmaz; dolayısıyla dernekler mevzuatına göre bir kuruluş işlemi yapmaya gerek yoktur. Platformlar genellikle **geçici niteliktedir**, belirlenen ortak amaç gerçekleştiğinde veya proje tamamlandığında dağılmaları öngörülür. Örneğin bir şehirdeki çeşitli STK'lar, o şehirde bir çevre sorununa dikkat çekmek için "**Çevre İçin Adana Platformu**" adıyla bir araya gelebilirler. Platform adına basın açıklamaları yapabilir, etkinlik düzenleyebilirler. Ancak platformun kendisi tüzel kişilik olmadığı için, örneğin bankada hesap açması, resmi makamlara tek başına başvuruda bulunması mümkün değildir. Gerekli hallerde platformu oluşturan dernek veya vakıflar, kendi adlarına resmi işlemleri yapar ancak platform adını ortak duyurularda kullanırlar.

Platform modeli, **federasyon kurmanın zor ve yavaş olduğu durumlarda** STK'ların hızlıca birlik oluşturmalarına imkan tanır. Örneğin uzun soluklu ve kalıcı bir üst örgüt yerine, tek bir kampanya veya kısa vadeli hedef için platform tercih edilebilir. Platformlar *inisiyatif, hareket, koalisyon, ağ* gibi isimlerle de anılabilir. Dünyada da benzer şekilde **coalition (koalisyon)** veya **network (ağ)** denilen yapılar, tüzel kişiliği olmadan STK'ların ortak amaç için iş birliği yapması şeklinde yaygındır. Platformlar esnek yapıları nedeniyle bazen sıkça karıştırılabilir veya yanlış anlaşılabilir: Bir platformun dernek statüsü olmadığı unutulmamalı, platform adına toplanan bağışlar veya yapılan işlemlerin yasal sorumluluğunun ilgili üye STK'lara ait olduğu bilinmelidir. Platformlar, amaca ulaşmak için STK'lar arası güvene ve mutabakata dayalı olduğu için, bu güven zedelenirse dağılması kolay olabilir; bu nedenle iyi koordinasyon ve iletişim platform başarısı için kritiktir.

Birlikler ve Meslek Kuruluşları

Birlik kavramı, Türkçede genel olarak "bir araya gelmiş kuruluşlar topluluğu" anlamına gelir. STK bağlamında **birlik** terimi farklı şekillerde kullanılmaktadır:

- Birlik kelimesi bazen, yukarıda bahsedilen federasyonlara benzer biçimde **derneklerin bir araya geldiği üst organizasyonları** ifade etmek için kullanılır. Örneğin, yasal adı federasyon olmasa da "birlik" adını taşıyan dernek üst örgütlenmeleri olabilir. Ancak bunlar ilgili kanunun gereklerini yerine getirmemişse asla birlik statüsünde olamazlar. *Ayrıca 3335 Sayılı Uluslararası Teşekküllerin Kuruluşuna Dair Kanun Çerçevesinde kurulan Birlikler vardır ki, bunlar sınırlı sayıdadır ve ilgili bakanlıkların görüş ve onayları alındıktan sonra Cumhurbaşkanı oluru ile kurulabilir.* Türkiye'de bu kanuna tabi 50 civarında Birlik vardır. Türk Dünyası Yörük Türkmen Birliği ve Dünya Ahıska Türkleri Birliği bu kanuna tabi Türk Dünyası faaliyeti gösteren iki birliktir. Denetlemeleri Dernekler Kanununa göre olsa da kendi onaylı statülerine göre yönetilirler. Ayrıca bu Birliklere statülerine uygun faaliyet gösteren Dünyanın herhangi bir yerindeki tüzel kişilik üye olabilir. Birlik üyeleri sadece STK'lardan oluşmaz. Belediyeler, ilgili kurum ve kuruluşlar ile istisnai hallerde gerçek kişiler de üye olabilirler.

- Birlik terimi en sık, **meslek kuruluşlarının ulusal üst örgütlerini** tanımlamakta kullanılır. Türkiye’de birçok meslek grubu, kanunla kurulmuş odalara/meslek kuruluşlarına sahiptir ve bu odaların bir araya gelerek oluşturduğu **Birlik** adında çatı örgütleri bulunur. Örneğin tüm baroların çatı örgütü **Türkiye Barolar Birliği**’dir; tüm tabip odaları **Türk Tabipleri Birliği** adı altında birleşir; mühendis ve mimar odaları **TMMOB (Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği)** çatısı altındadır; ticaret ve sanayi odaları ise **TOBB (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği)** adıyla örgütlenmiştir. Bu “Birlik”ler, ilgili meslek odalarının temsilcilerinden oluşan genel kurullarca yönetilir ve kendi alanlarında yasal düzenlemelerle tanımlanmış görevleri yerine getirir.

Meslek kuruluşları, belirli meslek mensuplarının kamu kurumu niteliğinde meslek odalarında örgütlenmesini ifade eder. Bu kuruluşlar genellikle kanunla kuruldukları ve ilgili mesleği icra edebilmek için üyeliğin zorunlu olduğu yapılardır (örneğin avukatlık yapmak için baro üyeliği şarttır, eczacılar odası üyeliği eczacılar için zorunludur vb.). Bu yapılar teknik olarak sivil toplum alanında faaliyet gösteriyor olsalar da, **kamu otoritesi tarafından denetlendikleri ve yarı-kamusal statüde oldukları** için bağımsız STK kabul edilmezler. Nitekim, bir meslek odasının başkanı veya yönetimi seçimle gelse de, o odanın varlığı ve yetkileri özel kanunlarla çizilmiştir. Bu nedenle STK dünyasında meslek odaları ve meslek birlikleri genellikle **“yarı resmi meslek kuruluşları”** olarak ayrı bir kategoride değerlendirilir. Yasadan kaynaklı zorunlu gelirleri vardır.

Özetle: Bir STK kavramı olarak “birlik”, eğer bir dernekler topluluğunu ifade ediyorsa federasyona benzer bir yapıyı, eğer meslek odalarının üst organizasyonunu kastediyorsa kamu kurumu niteliğindeki bir yapıyı anlatır. Karışıklığı önlemek için, bağlama göre “sivil toplum birliği” veya “meslek birliği” şeklinde ifade kullanmak yararlı olabilir. Dünyada da pek çok meslek örgütünün benzer yapıları vardır (örneğin ABD’deki Barolar Birliği - American Bar Association - gönüllü bir meslek örgütüyken, Türkiye’deki Barolar Birliği yarı-kamu bir kuruluş niteliğindedir). Bu farklılık, ülkeden ülkeye değişebilen hukuki düzenlemelerden kaynaklanır. Sivil toplum kavramı dar anlamda gönüllülük ve bağımsızlık şartını vurguladığından, devletin kanunla kurduğu meslek birlikleri bu rehberde STK kapsamı dışında tutulmuştur. ***Ayrıca dernek statüsünde olduğu hatta hiç bir resmi statüsü olmadığı halde birlik adını kullanan yapılar vardır ki bunların hiç bir yasal dayanağı yoktur.*** Birliği Derneği tarzında bir ismi olduğu halde Dernek ibaresini kullanmadan diğer ismi kullanmak yasal ve ahlaki değildir. Toplumun yanıltmaya yönelik ‘uyanıkça’ bir tutumdur. Kaldı ki, birlik teriminin tüzel kişilik adında kullanılması da yasal değildir. Birliktelik anlamındaki birlik kelimesi zaruri ise mutlaka Dernek kavramı ile birlikte kullanılmalıdır. Günümüzde bir çok dernek, logolarında yada yaygın isimlerinde ‘dernek’ ibaresini kullanmadan ‘birlik’ kavramını kullanarak aslında suç işlemektedir ve mutlaka denetime tabi tutulmalıdır.

STK’lerde Stratejik Plan ve Eylem Planı

Her kurum gibi, STK’ların da başarılı olabilmesi için **planlı çalışma** yürütmesi gerekir. Planlama, nereye ulaşılacak istendiğinin ve oraya varmak için hangi yolların izleneceğinin önceden düşünülmesini sağlar. Bu bağlamda **stratejik plan** ve **eylem planı** kavramları önem kazanır.

Stratejik Plan, bir STK'nın **orta ve uzun vadeli hedeflerini** gerçekleştirmek amacıyla izleyeceği yol haritasını belirleyen plandır. Daha resmi bir tanımla: *“Stratejik planlama, bir STK'nın orta ve uzun vadeli amaçları çerçevesinde temel ilke ve politikalarını, önceliklerini ve bunlara ulaşmak için izlenecek yolu belirleme sürecidir.”* Stratejik plan genellikle 3 ila 5 yıllık bir dönemi kapsar. Stratejik plan hazırlanırken STK'nın iç değerlendirmesi yapılır (güçlü ve zayıf yönlerin analizi), dış çevre analizi yapılır (fırsatlar ve tehditler değerlendirilir) ve buna göre örgütün öncelikleri yazılı hale getirilir. İyi hazırlanmış bir stratejik plan, STK'nın tüm üyeleri ve paydaşları için bir **rehber doküman** işlevi görür; herkesin ortak bir vizyon etrafında birleşmesini sağlar. Ayrıca stratejik plan, süre sonunda başarının ne ölçüde yakalandığını değerlendirmeye de imkan tanır. Bu anlamda sürdürülebilirlik ve şeffaflık gereksinimlerine de uygun bir eylem şeklidir.

Stratejik planın uygulamaya dökülebilmesi için daha detaylı kısa vadeli planlara ihtiyaç duyulur. İşte **Eylem Planı** bu noktada devreye girer. Eylem planı, stratejik plandaki uzun vadeli strateji ve hedeflerin **somut faaliyetlere ve takvime dökülmüş halidir**. Genellikle **yıllık planlar** şeklinde hazırlanır. Örneğin stratejik planda “kurumsal görünürlüğü artırmak” bir hedef ise, eylem planında bu hedefe yönelik olarak “*yılda 4 defa haber bülteni yayımlamak, aylık sosyal medya kampanyaları yürütmek, yılda 2 kez halka açık etkinlik düzenlemek*” gibi somut faaliyetler listelenir. Eylem planı her faaliyet için sorumlu kişileri, zamanlamayı, gerekirse bütçeyi ve performans göstergelerini içerir. Bu sayede STK yönetimi, kim neyi ne zaman yapacak önceden planlamış olur.

Kurumsal Kimlik ve Kurumsal Kapasite

Kurumsal kimlik, bir STK'nın “**Biz kimiz?**” sorusuna **verdiği cevaptır**. Bir başka deyişle, STK'nın kendisini hem içerdeki üyelere/gönüllülere hem de dışarıya karşı nasıl tanımladığını gösteren kurumsal kişiliğidir. Bir STK'nın kurumsal kimliği; **nihai amacı (vizyonu)**, **üstlendiği görevi (misyonu)**, **hedef kitlesi ile benimsediği ilke ve değerlerin** bütününden oluşur. Bu unsurlar ortak bir paydayı tanımlar ve o STK'nın özünü yansıtır. Kurumsal kimlik, bir STK'nın kuruluşunda şekillenir ancak zamanla tecrübe ve gelişimle daha da netleşir.

Kurumsal kimlik sadece **isim, logo, renk** gibi görsel unsurları değil, aynı zamanda kurum kültürünü ve duruşunu da kapsar. Örneğin bir STK'nın adı ve logosu, onun alanını ve değerlerini yansıtacak şekilde seçilir. Fakat kurumsal kimlik bunun ötesinde, STK'nın nasıl bir dil kullandığı, nasıl iletişim kurduğu, karar alırken nelere öncelik verdiği gibi konuları da içerir. **Tutarlılık**, kurumsal kimliğin kritik bir özelliğidir. STK'nın kendini dışarıya karşı tutarlı bir biçimde anlatabilmesi ve açıklayabilmesi için iyi tanımlanmış bir kurumsal kimliğe ihtiyacı vardır. Bu kimlik, aynı zamanda STK'nın politika ve stratejilerini oluştururken, faaliyetlerini planlarken ve başarısını ölçerken başvuracağı temel rehber noktasıdır. Başka kurumlar STK ile işbirliği yapmadan önce genellikle onun misyonuna, değerlerine bakar; potansiyel üyeler veya gönüllüler de katılacakları STK'nın neyi temsil ettiğini bilmek ister. İşte kurumsal kimlik bu yüzden önemlidir: **STK'nın dışa karşı görünen yüzü ve iç işleyişinin pusulasıdır**.

Kurumsal kapasite, bir STK'nın **amaçlarını gerçekleştirme becerisini** belirleyen insan kaynağı, finansal kaynak, bilgi birikimi ve yönetim yapısı gibi unsurların

bütünüdür. Daha basit ifadeyle, STK'nın **kurumsal gücü ve donanımı** demektir. Bir STK ne kadar yüksek kurumsal kapasiteye sahipse, hedeflediği etkiyi yaratma olasılığı o kadar artar.

Kurumsal kapasite çeşitli boyutları içerir:

- **İnsan Kaynağı Kapasitesi:** STK'nın gönüllüleri, üyeleri ve profesyonel ekibinin yetkinlikleri, sayısı ve motivasyonu bu kapsamdadır. Eğitimli ve deneyimli personel/gönüllü varlığı, iyi bir ekip organizasyonu, görev dağılımı ve liderlik yapısı insan kaynağı kapasitesini belirler. Örneğin bir STK'nın proje yazma konusunda uzman gönüllülere sahip olması, proje fonu bulma şansını artırır.
- **Mali Kapasite:** Kurumun mali kaynaklara erişimi ve bunları yönetme becerisini ifade eder. Bütçe büyüklüğü, gelir kaynaklarının çeşitliliği (aidatlar, bağışlar, hibeler, sponsorluklar vb.), finansal sürdürülebilirlik planları bu kapsamda değerlendirilir. Mali kapasitesi güçlü olan bir STK, faaliyetlerini aksatmadan sürdürebilir ve gerektiğinde büyütebilir.
- **Teknik ve Altyapısal Kapasite:** STK'nın fiziki ofis, ekipman, teknoloji kullanım becerisi gibi unsurları kapsar. Örneğin ofis alanı, bilgisayarlar, internet altyapısı, veri yönetim sistemleri, iletişim araçları, hatta ulaşım araçları bile kurumsal kapasiteye dahildir. Günümüzde **dijital teknoloji** kullanımı da önemli bir gösterge haline gelmiştir; teknolojiyi iyi kullanan STK'lar operasyonlarını kolaylaştırarak geniş kitlelere ulaşabilirler.
- **Yönetim ve Organizasyon Kapasitesi:** STK'nın karar alma süreçleri, iç iletişimi, stratejik planlama yapabilme becerisi, hesap verebilirlik ve şeffaflık mekanizmaları bu kapsamdadır. İyi yapılandırılmış bir yönetim sistemi, tanımlı süreçler (ör. düzenli yönetim kurulu toplantıları, raporlama, iç denetim) kurumsal kapasitenin önemli parçalarıdır. Örneğin bir STK, görev tanımlarını net yapmış, yetki devrini oturtmuş ise, kişiler değişse bile işler aksamadan devam edebilir.

Kurumsal kapasitenin geliştirilmesi, STK'ların üzerinde önemle durması gereken bir konudur. Yeni kurulmuş veya küçük STK'lar genelde kısıtlı kapasiteyle başlar; birkaç gönüllü ile yola çıkıp, sınırlı bütçelerle çalışırlar. Ancak zamanla hem insan kaynağını geliştirmek (örneğin gönüllü eğitimleri vererek), hem finansal kaynakları arttırmak (daha fazla bağışçı kazanarak veya proje hibesialarak) hem de örgütsel yapıyı güçlendirmek (daha iyi bir iş bölümü, danışma kurulları oluşturma gibi) mümkündür. **Kurumsal kapasite geliştikçe, STK'nın etkisi ve sürdürülebilirliği artar.**

STK'lar Arasında İşbirliği

Hiçbir sivil toplum kuruluşu, tek başına toplumdaki tüm sorunları çözemez veya geniş kitlelere nüfuz edemez. Bu nedenle STK'ların birbirleriyle **işbirliği ve dayanışma içinde olması**, etkilerini artırmanın başlıca yollarından biridir. STK'lar arası işbirliği farklı şekillerde gerçekleştirilebilir: Ortak kampanyalar düzenlemek, bilgi ve deneyim paylaşımı yapmak, birlikte platformlar veya ağlar kurmak, ortak projelere imza atmak gibi.

Birden fazla STK'nın **birlikte hareket etmesi**, her birinin ayrı ayrı yapabileceğinden daha büyük bir etki yaratır. Örneğin benzer alanda çalışan STK'lar güç birliği yaparak kamuoyunda daha güçlü bir ses duyurabilirler. STK'ların toplum önünde birlikte hareket etmesi, ortak amaçlarının gerçekleşmesinde daha etkili olur; bu birliktelik, sivil toplumun **ortak aklını ve ortak eylem kapasitesini** temsil eder.

STK'lar işbirliği yaparak birbirlerinin **eksik yönlerini tamamlayabilir**. Biri teknik uzmanlığa sahipken diğeri saha erişimine sahip olabilir; işbirliğiyle iki güç bir araya gelir.

İşbirliği ve ağ oluşturma somut yararları da vardır: Ortak ağlar sayesinde bilgi ve deneyim paylaşımı kolaylaşır, tekrar tekrar tecrübe edilen hataların önüne geçilir, iyi uygulamalar model alınır. Örneğin bir konuda başarılı bir kampanya yürüten STK, aynı alandaki diğer STK'lara taktiklerini aktarabilir.

STK'lar arası işbirliği için çeşitli mekanizmalar bulunur. **İletişim ağları (network)** kurmak en yaygın yöntemlerden biridir. Belirli aralıklarla toplanan platformlar, ortak email grupları veya çevrimiçi ağlar STK'ları bir araya getirir. **Ortak etkinlikler ve toplantılar** da işbirliğini pekiştirir; birlikte düzenlenen çalıştaylar, konferanslar sayesinde hem kamuoyuna ortak mesaj verilir hem de STK'lar birbirlerini daha iyi tanır. **Ortak kampanyalar**, imza kampanyaları veya basın açıklamaları, acil bir durumda STK'ların birlikte ses çıkarmasını sağlar.

Unutmamak gerekir ki, sivil toplum alanı rekabet değil **dayanışma** alanıdır; nihai amaç topluma fayda sağlamak olduğu için, aktörlerin birbirini rakip görmeden, mümkün olduğunca eşgüdüm içinde hareket etmesi ortak yararadır.

Türkiye'de STK'lar arası işbirliği kültürü zamanla gelişmektedir. Özellikle uluslararası fonların teşvik ettiği konsorsiyum projeleri, birden çok STK'nın bir arada çalışmasına vesile olmaktadır.

Özetle, **“birlikten kuvvet doğar”** prensibi sivil toplum için de geçerlidir. Uyumlu ve koordineli bir STK işbirliği, savunuculuk faaliyetlerinde hükümetler veya şirketler üzerinde daha fazla baskı unsuru oluşturabilir, kamuoyu oluşturmaya kolaylaştırır ve toplumsal sorunların çözümünü hızlandırır.

Kamu-STK İşbirliği

Kamu sektörü ile STK'ların işbirliği, demokratik ve kapsayıcı bir toplumun vazgeçilmez unsurlarından biridir. Kamu-STK işbirliğinden kastedilen, devlet kurumları (merkezi yönetim, yerel yönetimler vb.) ile sivil toplum kuruluşlarının ortak amaçlar doğrultusunda birlikte çalışması, iletişim kurması ve birbirini desteklemesidir. Bu işbirliği, vatandaşların ihtiyaçlarının **daha kapsayıcı, bütünsel ve verimli şekilde tespit edilmesinde** önemli rol oynar. Zira STK'lar, toplumun çeşitli kesimleriyle doğrudan temas halindedir ve **sahadan gelen sesi** yansıtırlar; kamu ise karar alma ve kaynak sağlama gücüne sahiptir. İki tarafın güçlerini birleştirmesi, hem politikaların halkın gerçek ihtiyaçlarına uygun biçimde şekillenmesine hem de uygulamada başarı şansının artmasına yol açar.

STK'ların kamu ile işbirliğinde iki temel rolü olduğu söylenebilir:

- **Sosyal Roller:** STK'lar, üyeleri ya da hedef grupları adına onların ihtiyaçlarını dile getirir, savunuculuk yapar ve sosyal adalete katkıda bulunurlar. Örneğin engelli hakları alanında bir STK, engelli bireylerin ihtiyaçlarını tespit edip kamu kurumlarına ileterek sosyal bir rol oynar. Bu şekilde kamu hizmetlerinin daha kapsayıcı olmasına destek olurlar.

- **Demokratik Roller:** STK'lar aynı zamanda **katılımcı demokrasinin** aktörleridir. Hükümetin planlarına, yasal düzenlemelere katkı ve katılım sağlar; politika oluşturma süreçlerinde danışmanlık yapar veya görüş bildirirler. Örneğin yeni bir kanun taslağı hazırlanırken ilgili STK'ların görüşlerinin alınması, o yasanın hem uygulanabilirliğini artırır hem de kararların şeffaf ve katılımcı biçimde alınmasını sağlar.

Kamu – STK işbirliği, etkin ve sürdürülebilir kalkınma için de gereklidir. Devlet her alanda tek başına yeterli olamayabilir; STK'lar yenilikçi çözümler, uzmanlık ve esneklik getirebilir. Özellikle sosyal hizmet sunumunda (eğitim, sağlık, yoksullukla mücadele gibi) birçok ülkede kamu, STK'larla ortak projeler yapar veya STK'ları hizmet sağlayıcı olarak yetkilendirir. Bu, vatandaşa hizmetin daha hızlı ve etkin ulaşmasını sağlayabilir.

Türkiye'de son yıllarda kamu-STK işbirliğini geliştirmek için çeşitli adımlar atılmaktadır. **Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü** gibi yapılar, STK'ların kamu ile ilişkilerini kolaylaştırmaya çalışmakta; bazı bakanlıklar bünyesinde STK danışma kurulları oluşturulmaktadır. **Yerel düzeyde**, kent konseyleri gibi mekanizmalar STK temsilcilerini karar süreçlerine dahil etmektedir. Örneğin belediyeler, stratejik planlarını hazırlarken kent konseyleri aracılığıyla STK'ların görüşlerini almaya çalışmaktadır. Avrupa Birliği sürecinde de Türkiye, kamu – STK işbirliğini güçlendirmeye yönelik çeşitli eylem planları hazırlamıştır (örneğin 2019-2021 Sivil Toplum Eylem Planı gibi).

Kamu-STK işbirliğinin başarılı olabilmesi için her iki tarafın da bazı hususlara dikkat etmesi gerekir. **Güven ve saygı** ortamı, işbirliğinin temelidir. STK'lar, eleştirel ve bağımsız kimliklerini korurken yapıcı bir dille kamuyla iletişim kurmalıdır. Kamu tarafı ise STK'ları **şeffaf ve hesap verebilir ortaklar** olarak görmeli, onları karar süreçlerine **dahil etmekten çekinmemelidir**. Ayrıca kapasite dengesizlikleri durumunda (çok küçük bir STK'nın büyük bir kamu kurumu ile muhatap olması gibi) gerekli eğitim ve destek mekanizmaları işletilmelidir.

Sonuç olarak kamu ve STK işbirliği, toplumun sorunlarının çözümünde **birbirini tamamlayan roller** üstlenen bu iki kesimin güçlerini birleştirmesi demektir. Katılımcı demokrasinin gereği olarak, vatandaşın sesi olan STK'lar ile kamusal otorite olan devletin aynı masada buluşması hem yönetim kalitesini artırır hem de toplumun ihtiyaçlarına daha uygun çözümler bulunmasını sağlar.

Sürdürülebilirlik ve Devamlılık

Sürdürülebilirlik, bir STK'nın **uzun vadede varlığını ve etkisini devam ettirebilme kapasitesini** ifade eder. **Devamlılık** kavramı da benzer şekilde, kurumun sürekliliğini koruması, faaliyetlerine kesintisiz devam edebilmesi anlamına gelir. Sivil

toplum kuruluşları için sürdürülebilirlik, hedefledikleri toplumsal faydayı yıllar boyu sağlayabilecek şekilde **ayakta kalmalarını** gerektirir. Pek çok STK ne yazık ki kısa bir faaliyet döneminden sonra kaynak yetersizliği veya kurucu ekiplerin dağılması gibi nedenlerle faaliyetlerini sonlandırmak zorunda kalır. Bu yüzden sürdürülebilirlik, STK yönetiminde kritik bir hedef olmalıdır.

Bir STK'nın sürdürülebilirliğini etkileyen başlıca faktörler şunlardır:

- **Finansal Kaynakların Çeşitliliği ve Sürekliliği:** STK'nın gelir akışının güvence altında olması, en temel sürdürülebilirlik kriteridir. *Sadece tek bir kaynağa (örneğin tek bir bağışçıya veya tek bir projeye) bağımlı kalmak riski artırır.* Örneğin finansmanı için yalnızca bağışlara güvenen bir kuruluş, bağışların azalması veya kesilmesi durumunda sürdürülebilirliğini sağlamakta zorlanabilir. Bu nedenle STK'lar gelir kaynaklarını çeşitlendirmelidir: Bireysel bağışlar, kurumsal sponsorluklar, ulusal veya uluslararası hibe programları, üyelik aidatları, kendi üretimleri (kitap, ürün satışı vb.) gibi farklı kanallardan gelir elde etmek, mali riskleri dağıtır. Ayrıca finansal yönetimin şeffaf ve planlı olması, birikim yapılması, acil durum fonlarının oluşturulması da devamlılık için gereklidir.
- **Güçlü Liderlik ve Organizasyonel Yapı:** STK'nın yöneticilerinin vizyoner ve işinin ehli kişiler olması, aynı zamanda kurum içi yönetim yapısının sağlamlığı sürdürülebilirlikte önemli rol oynar. *Tek bir lidere bağımlı yapıların, o kişi ayrıldığında dağılma riski yüksektir.* Bu nedenle yetki ve sorumlulukların paylaşılması, ikinci kuşak liderlerin yetiştirilmesi önemlidir. Yönetim kurulu, dernekler için, vakıflarda mütevelli heyet ve yönetim kurulu üyeleri aktif ve kuruma bağlı olmalıdır. Ayrıca kurumsal **belgeler ve süreçler** oturmuşsa (örneğin bir karar defteri tutulması, görev teslim protokolleri vb.), kişi değişimleri kurumu sarsmaz.
- **Gönüllü ve Üye Bağlılığı:** STK'nın insan kaynağının sürekliliği de bir devamlılık göstergesidir. Gönüllülerin ve üyelerin kuruma bağlı kalması, yeni gönüllüler kazandırılması, kurumsal hafızanın deneyimli kişilerce yeni nesillere aktarılması sürdürülebilirlik açısından değerlidir. Yüksek gönüllü devir oranı olan veya üyelerini elde tutamayan STK'lar istikrarlı bir çalışma yürütemez. Bu nedenle iyi bir **gönüllü yönetimi**, motivasyonu artıracak uygulamalar (takdir, eğitim, küçük teşvikler) ve katılımcı bir kurum kültürü oluşturmak kritik önem taşır.
- **Uyum Sağlama ve Yenilikçilik:** Toplumsal ihtiyaçlar ve dış çevre koşulları zamanla değişebilir. Sürdürülebilir STK, **değişen koşullara uyum sağlama yeteneğine** sahip olmalıdır.
- **Çeşitlilik ve Kapsayıcılık (DEI):** STK'nın hem kendi yapısı içinde, hem de hedef kitle ve destekçileri bakımından **çeşitliliğe ve kapsayıcılığa önem vermesi**, uzun vadede daha geniş bir topluluk tarafından sahiplenilmesine yol açar. Farklı yaş gruplarından, cinsiyetlerden, etnik kökenlerden insanların yer aldığı bir STK, toplumun daha geniş bir kesimine ulaşabilir. Ayrıca kapsayıcı bir dil ve yaklaşım benimseyen kuruluşlar, değişen toplumsal hassasiyetlere uyum sağlamakta zorlanmazlar.
- **Teknoloji ve Dijital Altyapı:** Günümüzde teknolojiyi etkin kullanan STK'lar, hem operasyonel verimlilik sağlama hem de görünürlük açısından avantaj yakalar.

Örneğin iyi bir sosyal medya varlığı, çevrimiçi gönüllü yönetimi platformları, dijital bağış araçları kullanan STK'lar daha geniş kitlelere düşük maliyetle ulaşabilir.

Bunların yanı sıra, **itibar yönetimi** de önemlidir: Toplum gözünde güvenilirliğini koruyan STK'lar, kriz dönemlerini daha kolay atlatır, desteklerini kaybetmezler.

Sonuç olarak, STK'ların sürdürülebilir olması için **kendi kapasitelerini sürekli geliştirmeleri**, dış koşullara uyum sağlamaları ve çok yönlü düşünmeleri gerekir. Sürdürülebilir bir STK, proje bazlı düşünüp birkaç yıllık ömrü olan değil; nesiller boyu yaşayabilecek bir vizyonla hareket eden kurumlardır.

STK'ların Sosyal Medya Kullanımı

Günümüz dijital çağında **sosyal medya**, sivil toplum kuruluşları için vazgeçilmez bir iletişim ve etkileşim aracına dönüşmüştür. Özellikle Facebook, X, Instagram, YouTube gibi popüler sosyal platformlar, STK'ların kitlelere ulaşmasında büyük rol oynamaktadır. Sosyal medyanın STK'lar açısından önemi birkaç başlık altında ele alınabilir:

- **Geniş Kitlelere Erişim ve Görünürlük:** Sosyal medya, coğrafi sınırları ortadan kaldırarak STK'ların mesajlarını tüm dünyaya ulaştırabilmesini mümkün kılar. Geleneksel medyaya çıkma imkanı bulamayan küçük bir STK bile, iyi kurgulanmış bir sosyal medya stratejisiyle on binlere seslenebilir.
- **Topluluk Oluşturma ve Etkileşim:** Sosyal medya, STK'ların sadece bilgi paylaşmakla kalmayıp, aynı zamanda bir **destekçi topluluğu oluşturmaya** da imkan tanır. Özgürce içerik oluşturabildikleri bu platformlarda STK'lar, takipçileriyle bire bir iletişim kurabilir, onların yorum ve geri bildirimlerini alabilir. Bu interaktif ortam, destekçilerin kuruma bağlılığını artırır ve bir *komünite hissi* yaratır.
- **Hızlı Haberleşme ve Mobilizasyon:** Sosyal medyanın en büyük avantajlarından biri, *anı yakalayabilme* kabiliyetidir. Acil bir durumda (doğal afet, hak ihlali, ani gelişen bir gündem) STK'lar sosyal medya üzerinden anında tepki verebilir, kamuoyunu bilgilendirebilir ve destek toplayabilir.
- **Maliyet Etkin Tanıtım:** Geleneksel reklam ve tanıtım yöntemleri (afişler, TV reklamları, broşürler) bütçesi kısıtlı STK'lar için çoğu zaman zordur. Sosyal medya ise büyük ölçüde ücretsiz platformlar sunduğu için STK'lar burada **düşük maliyetle yüksek etki** elde edebilir.
- **Marka Kimliği ve Güvenilirlik:** STK'ların sosyal medyayı aktif kullanımı, kurumsal kimliklerini geniş kitlelere yansıtmaları için de önem taşır. Düzenli ve kaliteli içerik üreten, şeffaflıkla çalışmalarını paylaşan STK'lar, toplum nezdinde güven oluşturlar. Sosyal medya, STK'ların kendi kimliklerini topluma sunmaları ve misyonlarını geniş kitlelere anlatmaları için önemli bir araçtır.

Sonuç olarak, sosyal medya **STK'lar için çok güçlü bir araçtır**, ama aynı zamanda doğru kullanılmazsa riskler de barındırır (örneğin yanlış bilginin yayılması, itibarı zedeleyebilecek yorumlar vb.). Doğru stratejiyle kullanıldığında ise STK'ların kitleleri bilinçlendirmesi, destek toplaması, savunuculuk yapması ve kendi

topluluğunu inşa etmesi için benzersiz imkanlar sunar. Özellikle genç nesillerin bilgiye ve haberleşmeye büyük oranda sosyal medyadan ulaştığı düşünülürse, STK'ların bu alanda varlık göstermesi, gelecekteki destekçilerine ulaşması açısından da kritik önemdedir.

Sürdürülebilir Kalkınma ve STK'lar

Birleşmiş Milletler'in 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) çerçevesi, yoksulluğun sona erdirilmesi, eşitsizlik ve adaletsizlikle mücadele, iklim değişikliğiyle mücadele gibi geniş bir yelpazede hedefler içerir. Bu küresel hedefler yalnızca hükümetlerin değil, sivil toplumun da etkin katılımını gerektirir. Nitekim Türkiye'de son yıllarda sivil toplum **sürdürülebilir kalkınma konusunda giderek daha bilinçli hale gelmiştir**; özellikle Avrupa Birliği destekli projelerin de etkisiyle birçok STK, faaliyetlerini konu ile ilişkilendirerek projeler geliştirmeye başlamıştır. Ayrıca Türkiye'nin BM'ye sunduğu Gönüllü Ulusal Gözden Geçirme raporları **STK'larla iş birliği içerisinde hazırlanmaktadır** ve bu süreçte sivil toplum önemli katkılar sunmaktadır.

STK'lar, sürdürülebilir kalkınmanın yerelde hayata geçmesinde çeşitli alanlarda kritik roller üstlenir. Özellikle kadınların, gençlerin ve çevrenin güçlendirilmesine odaklanan çalışmalarıyla öne çıkarlar:

- **Kadın Odaklı Çalışmalar:** Kadınların ekonomik ve sosyal hayata katılımını artırmayı hedefleyen STK'lar ve kadın kooperatifleri, yerel kalkınmaya doğrudan katkı sunmaktadır. **Türkiye genelinde 300'ün üzerindeki kadın kooperatifinde, kadın emeği üretime, üretim de katma değere dönüşüyor.** Bu kooperatifler aracılığıyla kadınlar hem gelir elde etmekte hem de bulundukları yörelerin ekonomik dinamizmini güçlendirmektedir.
- **Gençlik Odaklı Çalışmalar:** Gençlik alanında faaliyet gösteren STK'lar, gençlerin toplumsal hayata aktif katılımını sağlamak ve onları güçlendirmek için projeler üretir. Örneğin **Toplum Gönüllüleri Vakfı** bünyesindeki gençler, 2022 yılında 77 ilde sürdürülebilir sosyal sorumluluk projeleri gerçekleştirmiş; **360 proje, 622 etkinlik ve 42 yerel girişim hayata geçirerek** bulundukları yerlerde sosyal fayda yaratmışlardır. Bu tür çalışmalar, gençlerin gönüllülük yoluyla deneyim kazanmasını sağlarken yerel ölçekte sosyal sorunlara yenilikçi çözümler üretilmesine de katkı yapar.
- **Çevre Odaklı Çalışmalar:** Çevre STK'ları, sürdürülebilir kalkınmanın çevresel boyutunda hem farkındalık yaratır hem de somut projeler yürütür. **TEMA Vakfı** gibi kuruluşlar, erozyonla mücadele, ağaçlandırma ve doğal varlıkları koruma alanlarında geniş gönüllü ağlarıyla faaliyet gösterir.

Sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşabilmek için **kamu, özel sektör ve sivil toplum** arasında güçlü işbirliklerine ihtiyaç vardır. 2030 Gündemi'nin 17. hedefi de farklı paydaşlar arasında ortaklıkları teşvik ederek kalkınma çabalarını desteklemeyi vurgulamaktadır. Türkiye'de bu kapsamda çeşitli işbirliği modelleri gelişmektedir. Özel sektör tarafında birçok şirket, kurumsal sosyal sorumluluk projeleri yoluyla STK'larla ortak çalışmalar yaparken; kamu kurumları da bazı alanlarda STK'larla protokoller imzalayıp danışma mekanizmaları oluşturarak bu işbirliğini

kurumsallaştırmaya çalışmaktadır. Bu **üçlü işbirliği** modelleri, her sektörün kendi güçlü yanlarını bir araya getirmesi sayesinde kalkınma girişimlerinin etkisini ve sürdürülebilirliğini artırmaktadır.

Yine STK'lar, sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşılması için **politika savunuculuğu (advocacy)** yaparak değişim süreçlerini hızlandırır. Kamu politikalarını etkilemek amacıyla kampanyalar düzenler, karar alıcılara somut öneriler sunar ve gerektiğinde ilgili paydaşlarla müzakere ederek toplum yararına değişimler için baskı oluştururlar. Bunun yanı sıra STK'lar, **bağımsız izleme ve raporlama** faaliyetleriyle hesap verebilirliği sağlar. Uygulamaya konulan politikaları, kamu hizmetlerini ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası taahhütlerin yerine getirilmesini yakından takip ederek elde ettikleri verileri raporlar halinde paylaşırlar. Böylece sivil toplum, sürdürülebilir kalkınma konusunda hem karar alma mekanizmalarını etkileme hem de uygulamaların şeffaflığını denetleme görevini başarıyla yerine getirmektedir.

Sonuç

STK'lar isim ve çalışma alanlarını belirlerken kurumsal kapasitelerini gözönünde bulundurmalıdır. Logoları ve kurumsal kimlikleri yine kapasitelerine ve yasal çerçeveye uygun düzenlenmeli, şeffaflık ve sürdürülebilirlik ilkelerine uygun olmalıdır. Bunlara uymayan isimler ilgili kamu kurumları tarafından onaylanmamalıdır. Mesele Türk Milletleri Teşkilatı gibi bir ismin hiç bir yasal, tarihi, kavramsal gerçekliği bulunmamaktadır. Türk Milleti tektir. Türk milletini ya da Türk topluluklarını 7 kişinin bir araya gelerek kurduğu bir dernek de temsil edemez. Yasal statüsünde olmayan kavramların isim ve logolarında kullanılması engellenmelidir. Mesela 'birlik' yasayla belirlenmiş özel bir statüdür ve bir derneğin adında kullanılmamalıdır. Kamu STK işbirliklerinde kurumsal kapasite, yasal statü ve yukarıda ifade edilen kavramlar göz önünde bulundurulmalıdır. STK'ların yaptığı proje ve etkinliklerde içerik tanımı yapılmalı, ilgili bakanlık ya da kurumların yönetmelikleri gözetilmelidir. Örneğin; şölen, festival, toy, kurultay isimleri altında yapılan etkinliklerin tanımlamalara uygun olması, yanlış kullanımlara izin verilmemesi ya da kamu-stk işbirlikteliklerinde bunların gözönüne alınması gereklidir. STK'ların kurumsal kapasiteleri ve temsil güçleri göz önüne alınarak 'yasa yapım süreci'ne dahil edilmeleri gerekir. Bunun için yapay zeka destekli entegre programlar kullanılabilir. İlgili kurumların yasal denetimlerini sadece şekil ve maliye açısından değil, kurumsal kimlik, şeffaflık ve toplumu yanıltma faaliyetleri açısından yapmalıdır. Yerel yönetimler ve kamu kurumları kendi çevresinde bulunan STK'ların kurumsal kapasitelerini inşa edici ve artırıcı eğitim ve destek faaliyetlerinde bulunmalıdır. Kalkınma planlarında vurgu yapılan yönetim ve STK işbirliği konularına kamu kurumları daha pozitif yaklaşmalı ve verimli çalışma sahalarının önünü açmalıdır.